

Askeri Darbeden, Devleti İçeriden Devirme Girişimine!

İran'a karşı savaş artık sadece iki ülke arasındaki askeri bir çatışma ya da nükleer program veya bölgesel nüfuz üzerine bir mücadele değildir. ABD ve müttefikleri Yahudi varlığının saldırılarının kapsamının genişlemesi, ekonomik baskının artması, Hürmüz Boğazı'ndaki deniz trafiğinin çökmesi ve Pakistan'ın arabuluculuk sürecine dahil olmasıyla birlikte, bölge çok katmanlı bir çatışmanın eşiğinde görünüyor. Bu çatışmada askeri güç ile mali silahlar, ekonomik baskı ile psikolojik savaş, dış operasyonlar ile İran'ın iç cephesinin bütünlüğünü sarsma girişimleri iç içe geçmiştir. Peki, mevcut strateji, İran devletini dışarıdan o kadar zayıflatmayı mı hedefliyor ki, iç krizi onun direniş gücünü çökertme görevini üstlensin?

Bu varsayım, İran rejimini devirmek için kesinlikle nihai bir karar alındığı anlamına gelmediği gibi sadece sonuçları yoluyla ülkelerin niyetlerini kanıtlamak da mümkün değildir. Ancak bu varsayım incelenmeye değerdir; çünkü olayların seyri, askeri kapasitelerin vurulması, bazı iç güvenlik organlarının hedef alınması, mali kaynakların boğulması, petrol ihracatına baskı yapılması ve zaten derin dengesizliklerin acısını çeken bir ülkede sosyo-ekonomik bir krizin kışkırtılması gibi daha önce birbirinden ayrı olan unsurları bir araya getirmeye başlamıştır.

2026 yılının Şubat ayında ABD ve Yahudi varlığı tarafından İran'a yönelik başlatılan savaşın başlangıcından bu yana, hedeflerin kapsamı nükleer ve askeri tesislerden, kademeli olarak devletin savaşı yönetme ve iç istikrarı koruma kapasitesinin temelini oluşturan altyapıya doğru genişlemiştir. Reuters'ın haberlerine göre Yahudi varlığı, Mart ayında Tahran'daki Besic kontrol noktalarını hedef almış ve işgal ordusu da hedefin İran liderliğinin yönetimini zayıflatmak olduğunu söylemişti.

Besic, sadece geleneksel bir askeri oluşum değildir; aksine devletin iç güvenliğini sağlama ve protestolara karşı koyma araçlarından birini temsil etmektedir. Bu nedenle Besic'i hedef alan bir saldırı, bir askeri üsse veya füze tesisine yönelik bir saldırıdan farklı bir anlam taşımaktadır.

İç güvenlik sistemine yönelik saldırılar, sadece İran'ın savaşma kapasitesini hedef almamaktadır; aynı zamanda -saldırıların yoğunlaşması durumunda- devletin iç krizlerini yönetme kabiliyetini de etkileyebilir. Çünkü bir devlet, siyasi ve güvenlik kurumları sağlam kalırsa büyük ölçüde askeri yıkıma dayanabilir; ancak ekonomik çöküşle eşzamanlı olarak düzeni koruma, kaynakları dağıtma, şehirleri yönetme ve protestoları kontrol etme yetenekleri zayıflamaya başladığında çok daha kırılgan bir hale gelir.

Buradan hareketle şu denklem tasavvur edilebilir: Askeri gücün zayıflatılması + iç güvenliğin sarsılması + ekonominin boğulması = devletin yönetme kapasitesine yönelik baskı. Bu da rejimin düşeceği anlamına gelmemekte;

ancak bu, geleneksel savaştan tamamen farklı bir senaryoya kapı açacağı anlamına gelmektedir.

İran ekonomisi: Dışarıyı içeriye bağlayabilecek bir halka

Sorun, İran'ın bu aşamaya girerken normal bir ekonomik durumda olmamasıdır. Zira savaş, güçlü ve istikrarlı bir ekonomiyle başlamamış; aksine yıllarca süren yaptırımlar, enflasyon, para biriminin değer kaybı ve mali dengesizliklerin ardından gelmiştir.

Ağustos 2026'da Washington, ABD Hazine Bakanı Scott Bessent'in "tarihin en ağır yaptırımları" olarak tanımladığı yaptırımları uygulamaya hazırlanıyordu; üstelik bu önlemlerin İran'ın ticari ortaklarını da etkileyebileceği tehditleriyle birlikte. Reuters'e göre hedef, zaten savaşın ve yaptırımların yol açtığı zararlardan muzdarip olduğu bir zamanda İran ekonomisini daha da izole etmek ve Tahran'a baskı uygulamaktır. İşte finansal savaşın önemi de burada yatmaktadır.

Zira Amerika Birleşik Devletleri, ekonomisini boğmak için İran'ı işgal etmek zorunda değildir; aksine diğer şirketleri ve ülkeleri İran ile iş yapmak ya da küresel finans sistemine erişimlerini korumak arasında bir seçim yapmaya zorlamak için Doların gücünü, bankacılık sistemini, ikincil yaptırımları, sigorta ve taşımacılık sektörünü ve enerji ağlarını kullanabilir. Böylece savaş; askeri olarak İran ile Amerika Birleşik Devletleri arasında, ekonomik olarak da İran ile ABD liderliğindeki küresel finans sistemi arasındaki bir savaş olabilir.

Ancak Washington açısından sorun, yaptırımların iki ucu keskin bir kılıç olmasıdır; zira İran'ın petrol ihracatına uygulanan baskı arttıkça, enerji piyasalarındaki istikrarsızlık olasılıkları da artmaktadır. Petrol, nakliye ve sigorta maliyetleri yükseldikçe, savaşın maliyetinin belirli bir oranı bizzat küresel ekonomiye yansımaktadır. Nitekim bu çelişki piyasalarda fiilen ortaya çıkmıştır; zira petrol fiyatları savaş öncesi seviyelerin üzerine çıkarken, Hürmüz Boğazı'ndaki deniz trafiği son derece çalkantılı bir hale gelmiştir. Nitekim 24 Ağustos'taki gemi izleme verileri, boğazdaki trafik hacminin savaş öncesi seviyelere kıyasla yaklaşık %90 azaldığını göstermektedir.

Eğer Washington İran ekonomisini boğma üzerine bahse giriyorsa, İran da, Hürmüz Boğazı gibi bu boğmanın maliyetini tüm dünya için artırabilecek bir koza sahiptir. Çünkü boğaz, sadece İran ile Körfez ülkeleri arasındaki bir su yolu değildir; aynı zamanda küresel enerji açısından en önemli stratejik darboğazlardan da biridir. Nitekim seyrüseferdeki aksaklıklar, Asya'daki bazı petrol ürünlerinin tedarikinde fiilen ciddi bir kıtlığa yol açmıştır. Reuters'a göre, Asya'nın hafif ve orta distilat (türev) ithalatı Ağustos ayında savaş öncesi ortalamalara kıyasla yaklaşık %21 oranında düşerken, buna karşılık motorin (dizel) rafinaj marjları tarihi seviyelere yükselmiştir.

İşte burada büyük bir paradoks ortaya çıkmaktadır: Eğer Amerika Birleşik Devletleri İran'ı boğmayı başarır, o zaman İran'ı bu boğmanın maliyetini tüm dünya için artırmaya itebilir. Eğer İran Hürmüz Boğazı'nı kapatır ya da geniş kapsamlı devre dışı bırakırsa, kriz artık İran'a özgü kalmayıp küresel bir enerji krizine dönüşecektir; böylece savaş, 'Washington Tahran'a karşı' denkleminde, Washington ve Tahran bizzat küresel ekonomiye karşı denklemine kayabilir.

Bir sonraki saldırı, İran'ın içine olabilir mi?

İşte burada, sahnenin en hassas varsayımı ortaya çıkmaktadır; ya öncelik artık sadece askeri tesisleri yok etmek değil de, iç kontrol araçlarını zayıflatmak olursa?

Yahudi varlığının Mart ayında açıkladığı Besic'i hedef alması, bu varsayıma gerçekçi bir temel sağlamaktadır; ancak bu, rejimi devirme planının varlığını kanıtlamak için tek başına yeterli değildir. Ancak olası bir senaryo şu şekilde gerçekleşebilir: Askeri yapının vurulması, güvenlik güçlerinde kafa karışıklığı, ekonomik baskıların artması, protestolar ve ayaklanmalar, devletin kontrol gücünün gerilemesi, seçkinler arasında bölünme, rejimin meşruiyetinde ve yönetme gücünde bir kriz.

Burada hedef, İran ordusunu yenilgiye uğratmaktan İran devletini zayıflatmaya doğru kaymaktadır; işte bu, muazzam bir stratejik farktır. Askeri bir tesisin yok edilmesi, bir devletin çöküşü anlamına gelmez; ancak askeri kapasitelerin yok edilmesiyle birlikte güvenlik kontrolünün de kaybedilmesi, ekonomik çöküş ve siyasi bölünmeyle eş zamanlı gerçekleşirse, o zaman devlet, yönetme kapasitesinin aşınması aşaması gibi farklı bir aşamaya girer.

İran'da rejimin tehlikeye girmesi için kapsamlı bir devrime tanık olması zorunlu değildir; nitekim kriz daha sakin bir şekilde de başlayabilir: Örneğin fiyat artışları, mal kıtlığı, para biriminin değer kaybı, grevler, piyasalarda kargaşa, sermaye kaçıışı, üretimdeki düşüş, hizmetlerdeki aksaklıklar ve ardından yerel protestolar gibi.

Savaş ve yaptırımlardan muzdarip olan bir ülkede, bu unsurların her biri diğerini besleyebilir. Zira ekonomik kriz protestoları doğurur, protestolar güvenlik üzerinde baskı oluşturur, güvenlikteki istikrarsızlık ekonomiye zarar verir ve ardından da ekonominin zayıflaması protestoların artmasına yol açar... İşte bu, kısır bir döngüdür.

Ancak en önemli halka sadece sokak değildir; aksine yönetici seçkinlerin birbirine tutunmasıdır. Eğer siyasi kurumlar, Devrim Muhafızları ve güvenlik teşkilatları birbirine tutunur bir şekilde kalmaya devam ederse, rejim yüksek düzeydeki baskıları absorbe edebilir. Ama güç merkezlerinin içinde bir bölünme başlarsa, o zaman kriz daha tehlikeli bir hale gelebilir. Bu nedenle rejimin çöküşünün yaklaştığına dair gerçek gösterge, sadece protestoların sayısı olmayacaktır; dolayısıyla asıl soru şudur: İran'ın güç kurumları hâlen tek bir vücut olarak işliyor mu?

Sahneyi okumadaki hata, güvenlik kurumlarının vurulmasının otomatik olarak rejimin düşmesine yol açacağını varsaymak olacaktır. Zira siyasi tarih, dış savaşların ters sonuçlar doğurabileceğini kanıtlamaktadır. Nitekim ABD ve Yahudi varlığının saldırıları, İran içinde ulusalcı duyguların güçlenmesine ve iç muhalefetin bir kısmının "dış saldırı" karşısında devleti savunma pozisyonuna dönüşmesine yol açabilir. Bu durumda, Besic'e yönelik saldırı, iç cepheyi parçalamak yerine birleştiren bir faktör haline gelebilir.

Bu nedenle askeri ve ekonomik baskı yoluyla rejimi devirme girişimi büyük riskler taşımaktadır. Nitekim baskı devrim üretebileceği gibi, daha fazla baskı,

milli seferberlik ve bir sertleşme de üretebilir. Bu iki sonuç arasındaki belirleyici faktör ise devlet kurumlarının bütünlüğüdür.

Amerika stratejik bir ikilemle karşı karşıyadır:

ABD muazzam bir mali ve askeri güce sahiptir; ancak bu, baskı uygulama kapasitesinin sınırsız olduğu anlamına gelmemektedir. Zaten ABD ekonomisi de borç yükü, faiz maliyetleri ve siyasi kutuplaşma yüküyle karşı karşıya olup, Washington'un savaşın uzun süreli bir küresel enerji krizine dönüşmesini önlemesi gerekmektedir. Bundan dolayı yeni yaptırımların neden özel bir önem taşıdığını anlayabiliyoruz. Zira ABD Hazine Bakanı, ekonomik baskıların İran'a karşı yeni bir büyük çaplı ABD askeri harekâtına duyulan ihtiyacı azaltabileceğini söylemiştir. Başka bir deyişle Washington, mali gücün bir kısmını askeri güçle değiştirmeye yönelik bir girişimle karşı karşıya olabilir. Ancak mali gücün, dünyanın işbirliğine ihtiyacı vardır. Eğer Çin veya diğer ülkeler yaptırımlara tam olarak uymayı reddederse ve İran petrol satışı, döviz ve mal temini için alternatif kanallar geliştirmeyi başarırsa, yaptırımlar kesin bir darbe olma yerine uzun soluklu bir yıpratma sürecine dönüşebilir. İşte o zaman İran'a karşı savaş, küresel finans sisteminin geleceği üzerine yaşanan daha büyük çatışmanın bir parçası haline gelecektir.

Çin: Savaşın devam etmesi halinde göz ardı edilemeyecek bir değişkendir; peki Çin, Washington'ın Tahran'ın ortaklarına karşı ikincil yaptırımları kullanmasına ne kadar tahammül gösterecektir?

Eğer İran, Çin, Rusya ve bölgesel ticaret ağları Amerikan finans sistemini kısmen baypas etmeyi başarabilirse, o zaman savaş daha çok kutuplu bir ticari ve finansal sistemin ortaya çıkışını hızlandırabilir. Washington, ortaklarının çoğunu boyun eğmeye zorlayabilirse bu, Dolara dayalı finansal sistemin gücünün devam ettiğine dair yeni bir teyit olacaktır. Ancak kriz uzun süreli bir savaşa dönüşürse, o zaman etkileri İran sınırlarında durmayacaktır.

Körfez: Körfez ülkeleri zor bir ikilemle karşı karşıya kalacaktır: Yani bir yandan ABD ile güvenlik ittifaklarını korumakla, diğer yandan da topraklarının ve petrol tesislerinin savaş alanına dönüşmesini önlemekle karşı karşıya kalacaktır.

Türkiye: Türkiye, enerji, ticaret ve ulaşım alanlarında baskılarla karşı karşıya kalacak ama aynı zamanda taraflar arasında önemli bir siyasi iletişim kanalına da dönüşebilir.

Irak: Coğrafi konumu ve ülke içindeki silahlı güçlerin yanı sıra İran ve ABD'nin çıkarlarının iç içe geçmiş olmasının sonucunda, güvenlik ve siyasi dalgalanmalara en çok maruz kalan ülkelerden biri olabilir.

Yemen ve Kızıldeniz: Herhangi bir bölgesel gerginlik, diğer deniz ulaşım yolları üzerindeki baskıyı artırabilir; bu da Kızıldeniz'de gemi trafiğindeki aksaklıklar ve saldırılarda fiilen görülmektedir.

Küresel ekonomi: Enerji fiyatlarındaki artış, nakliye ve üretim maliyetlerinin yükselmesi, dolayısıyla dünya ekonomisinin faiz oranlarına ve borçlara karşı hâlâ hassas olduğu bir dönemde enflasyonun geri dönüşü anlamına gelmektedir.

İran kurumları bir bütün olarak kalmaya devam ederse, savaş uzun soluklu bir yıpratma savaşına dönüşebilir; iç cephe ise ekonomik ve güvenlik açısından çökerse, o zaman son derece tehlikeli bir geçiş aşaması başlayabilir. Ancak seçkinler ve iktidar kurumların arasında bir bölünme yaşanırsa, şu en kargaşalı senaryo da mümkün hale gelir: Savaş dışarıda sonuçlanmadan önce rejimin içeriden aşınması.

Şüphesiz bölge, değirmen taşının çakılları öğütmesi gibi öğütülmektedir; eğer bölgedeki bu yıpranmayı (tüketimi) durdurmazsak, Batı, özellikle de Yahudi varlığı, beldelerimize, namuslarımıza ve mallarımıza egemen olmayı başaracaktır. Eğer bu gafletimizden uyanmazsak, gelecek çok daha kötü olacaktır!

Bizim kendi işlerimizin dizginlerine, siyasi, ekonomik ve her alandaki kararlarımıza sahip olmamız için eksik olan tek şey; Allah'ın Kitabı'na ve Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in sünnetine bağlanmaya karar vermemiz, Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in izinden gitmemiz ve İslami hayatı yeniden başlatmak için çalışmamızdır; işte bizim için tek kurtuluş yolu budur, bizim için bundan başka bir kurtuluş da yoktur. Nitekim Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in bize müjdelediği Nübüvvet Minhacı üzere Raşidi Hilafet Devleti'ni kurarak, bu ümmetin konumunu ve izzetini geri kazanması için çalışanlar da vardır. O halde onun adamlarından olun; bu ümmetin bağrından çıkardığı Sa'dlar ve Halidler olun; omuzlarınızdaki tozu silkeleyin, kolları sıvayın ve Allah'ın dinini aziz kılmak için hep birlikte harekete geçelim! Bizi kesin olarak bekleyen şey, iki güzellikten biridir: Ya şehadet ya da zafer. Böylece Allah'a, bizden razı olmuş bir halde kavuşuruz; kim zaferle taçlanırsa, Allah onu bu dini ikame etmek için egemen kılar.

Allahu Teala şöyle buyurmuştur: وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ **Allah, içinizden, iman edip de salih ameller işleyenlere, kendilerinden önce geçenleri egemen kıldığı gibi onları da yeryüzünde mutlaka egemen kılacağına, onlar için hoşnut ve razı olduğu dinlerini iyice yerleştireceğine, yaşadıkları korkularının ardından kendilerini mutlaka emniyete kavuşturacağına dair vaatte bulunmuştur. Onlar bana kulluk eder ve bana hiçbir şeyi ortak koşmazlar. Artık bundan sonra kimler inkâr ederse, işte onlar fasıkların ta kendileridir.**” [Nur 55]

Hizb-ut Tahrir Merkezi Medya Ofisi İçin Yazan

Nebil Abdulkerim